

INSTALA- TORZY

SCENARIUSZ LEKCJI NA WYSTAWIE

INSTALATORZY

30.05-31.10.2014

galeria Art Stations

O WYSTAWIE

30.05 – 31.10.2014

INSTALATORZY

kurator: Mateusz Bieczyński

współpraca i aranżacja wystawy: Maciej Kurak

artyści: Wojciech Bąkowski, Jan Berdyszak, Izabella Gustowska, Jarosław Kozłowski, Katarzyna Krakowiak, Mariusz Kruk, Maciej Kurak, Piotr Kurka, Agata Michowska, Antoni Mikołajczyk, Andrzej Pepłoński, Monika Sosnowska.

„Instalatorzy” to kolejna wystawa zrealizowana w ramach jubileuszowego programu Art Stations Foundation by Grażyna Kulczyk w dziesiątym roku działalności Fundacji. Tym projektem zwracamy się ku sztuce o poznańskim rodowodzie, ponieważ to właśnie ona dała początek Kolekcji Grażyny Kulczyk. Wystawa jest nawiązaniem do bodźców i motywacji, które skłoniły kolekcjonerkę do pierwszych zakupów, oraz wskazaniem, że prace poznańskich artystów były i są ważną, i mocną gałęzią Kolekcji.

Tytułowych Instalatorów łączą dwie cechy. Przede wszystkim każdy z bohaterów wystawy w galerii Art Stations silnie związany jest, jako absolwent lub wykładowca, z Uniwersytetem Artystycznym w Poznaniu (wcześniej Akademią Sztuk Pięknych). Drugim elementem wspólnym dla tej grupy twórców jest medium artystyczne – instalacja. Punktem wyjścia wystawy jest termin „Poznańska Szkoła Instalacji” (PSI) ukuty w latach 90. przez krytyków związanych z magazynem „Raster”. Wystawa jest próbą rewizji zasadności tego pojęcia.

W kontekście ekspozycji termin „instalacja” należy rozumieć szeroko, jako dzieło plastyczne o przestrzennym charakterze, złożone z elementów składowych o różnej naturze (np. rzeźba, obiekt, video, fotografia), którego znaczenie łączy się często z kontekstem prezentacji. Wystawa, jak wskazuje ta pojemna definicja, jest przeglądem dzieł charakteryzujących się różnorodnością form, tematów i przekazów, stąd medium jest tutaj stosunkowo luźną kłamrą, a nie kluczem służącym stworzeniu całościowej charakterystyki „poznańskiego ducha sztuki”.

Ekspozycja podzielona jest na trzy części odpowiadające trzem generacjom Instalatorów. Ten układ umożliwia obserwację rozwoju medium w twórczości poznańskich artystów w ramach poszczególnych pokoleń, ale także pomiędzy generacjami.

PARTER

Dzieła prezentowane na parterze to realizacje artystów, którzy debiutowali w latach 60. i 70. **Jan Berdyszak**, wykształcony jako rzeźbiarz, pierwsze prace przestrzenne tworzył już w latach 60., kiedy pojęcie „instalacji” nie było jeszcze ukształtowane. „Szkicownik transparentny” i „O rzeźbie ciemności”, chociaż są pracami o niewielkiej skali, doskonale obrazują kluczowe dla twórczości Berdyszaka myślenie o przestrzeni, a także badanie przez artystę od strony formalnej i symbolicznej pojęć nieodrodnie z przestrzenią związanych, jak światło, ciemność, pustka, przezroczystość, gęstość. Prace Berdyszaka są zawsze „czułe” na przestrzeń, w której są pokazywane; widać to na przykładzie transparentnych kart szkicownika, które odbijają wewnątrz galerii. Otoczenie staje się - dosłownie i metaforycznie - treścią dzieła. **Izabella Gustowska** jest prekursorką sztuki wideo w Polsce. W latach 70. jej dzieła wykorzystujące nowe media zaczęły przybierać formę instalacji, a z czasem – monumentalnych multimedialnych spektakli. Lightboxy z serii „Sztuka wyboru” składają się z dwóch cykli: „Sztuki trudnego wyboru” - selekcji scen z popularnych filmów i „Sztuki łatwego wyboru”, czyli odpowiadających im tematycznie przedstawień, dla których źródłem był prywatny wideo-dziennik artystki. Świat filmowej fikcji i rzeczywistości nie są wyraźnie oddzielone. Dla **Jarosława Kozłowskiego**, który jest uważany za jednego z najważniejszych w Polsce przedstawicieli sztuki konceptualnej, instalacja służy wizualizacji analitycznych rozważań. Meblowe hybrydy w pracy „Miękkie zabezpieczenie” aranżowane są w sposób analogiczny do tego, jaki zazwyczaj spotykamy w domach. Proces destrukcji i ponownego budowania ma służyć aktywizowaniu przedmiotów, które w swoim naturalnym środowisku – przestrzeni domowej, są bierne, poddane człowiekowi. Pozbawione funkcji, zyskują charakter i mogą zaistnieć jako dzieła sztuki. **Antoni Mikołajczyk** był związany jako wykładowca z poznańską uczelnią, a wcześniej z łódzkim Warsztatem Formy Filmowej. Na potrzeby wystawy Macieja Kurak odtworzył pracę Mikołajczyka „Konstrukcja”, która powstała w Muzeum Sztuki w Łodzi w 1973 roku. Instalacja jest przykładem konstrukcyjnego myślenia artysty o przestrzeni i zatarcia granic między wnętrzem i zewnątrz dzieła. Praca ma także kontekst ironiczny: instalacja stworzona przez Mikołajczyka odwołuje się do koncepcji konstruktywistycznych, które miały służyć społeczeństwu. Artysta nawiązał do siermiężnej estetyki niewygodnych PRL-owskich mieszkań, które były dowodem na porażkę konstruktywistycznej utopii hołubiącej logikę i funkcjonalność. „Mieszkanie” Mikołajczyka było surową i uciążliwą, ażurową klatką, natomiast w rekonstrukcji Macieja Kuraka przyjmuje postać atrakcyjnej, „zliftingowanej” formy. Kurak tym samym zwraca uwagę na psychologiczny mechanizm, który to, co minione, ubiera w pewnego rodzaju sentyment niwelujący wady i niedociągnięcia. W galerii pokazujemy także zrealizowany przez Józefa Robakowskiego film składający się z dokumentacji instalacji świetlnych Mikołajczyka oraz odautorskiego komentarza artysty.

POZIOM +1

Poziom środkowy galerii został poświęcony twórczości artystów, których debiuty artystyczne przypadły na lata 80. i 90. Prace ich autorstwa łączy poetycki charakter, narracyjność i forma bliska teatralnej scenografii; źródłem przedstawień jest najczęściej wyobraźnia artystów.

Agatę Michowską na pole instalacji zaprowadziła potrzeba przekraczania tradycyjnie rozumianych granic rzeźby i pełniejszego związania dzieła sztuki z przestrzenią. Praca „Fairytale” [Baśń] osnuta jest wokół historii księżniczki starającej się uniknąć niechcianego mariażu. Ukazane przez Michowską ciało „rozpuszcza się” w stroju. Dynamicznie udrapowana suknia buduje przestrzeń, która – metaforycznie – się nie kończy. Mariusz Kruk i Piotr Kurka (obydwaj ukończyli malarstwo) byli członkami legendarnej grupy Koło Klipsa, działającej w Poznaniu w latach 80. Instalacje tworzone przez grupę określano mianem „rzeźby postmalarskiej”. Szafa **Mariusza Kruka** nawiązuje do utożsamianego z dzieciństwem myślenia o przedmiotach, które ożywają w wyobraźni, „prowadzą własne życie, gdy na nie patrzymy”, jak zauważył prof. Grzegorz Dziamski. Najłżejsze skrzywienia drzwi, podłogi, mebli sugerują, że przedmioty konspirują przeciwko nam. Sztuka **Piotra Kurki** rozpięta jest między rzeczywistością a światem snu, fantazji. Jego prace to zwykle wizualizacja zasłyszanej historii, baśni. Instalacja „Policzył wszystkich, nigdy nikogo nie brak” powstała na biennale FOKUS w Łodzi w 2010 roku i inspirowana była artykułem o dzieciach zmuszanych do pracy w zakładach włókienniczych, który artysta przeczytał w starej łódzkiej gazecie. Obracająca się powierzchnia łóżka symbolizuje taśmę produkcyjną oraz mechaniczny proces, w którym sen i praca wyznaczają wyniszczający rytm. W nowym kontekście prezentacji praca nabiera bardziej uniwersalnego znaczenia, mówi o przemijaniu i nieuchronności śmierci. Jednym z najważniejszych punktów odniesienia dla **Andrzeja Pepłońskiego** jest wschodnia filozofia zen i koncepcja postrzegania rzeczy w nieustannym ruchu. To właśnie potrzeba wprowadzenia do prac ruchu spowodowała przesunięcie praktyki Pepłońskiego od malarstwa do instalacji. W pracy z rowerem z nieustannie kręcącym się kołem artysta tworzy metaforę ludzkiego życia, a wszechobecna w jego twórczości forma koła symbolizuje cykliczność rządzącą historią ludzkości.

POZIOM +2

Trzecia część wystawy prezentuje dzieła najmłodszego w tym zestawieniu pokolenia twórców. Prace tych artystów podejmują temat niedoskonałości lub niefunkcjonalności różnych aspektów ludzkiego życia, które z pozoru wydają się jasno określone i uporządkowane. **Katarzyna Krakowiak** znana jest ze swoich eksperymentów z dźwiękiem. Buduje systemy mikrofonów i głośników, które pozwalają odbiorcom „wysłuchać” się w szumy i szmery budynków, w których pracuje artystka. Tym razem Krakowiak poddała refleksji relację pomiędzy jednostkowością a zbiorowością w dziele „Waga”, w której ciężar każdej osoby wchodzącej bądź wychodzącej z wystawy jest sumowany. Eksperymenty **Wojciecha Bąkowskiego** koncentrują się na pracy z językiem i dźwiękiem; prawie zawsze odnoszą się do codzienności artysty i rzeczywistości, w której on funkcjonuje. Instalacja

„Odnalezienie siebie” złożona jest z głośników i ekranów produkujących sprzeczne - kojące i drażniące - bodźce; odnosi się do zagadnień granicznych związanych z ludzką percepcją. Jednym z głównych zainteresowań **Moniki Sosnowskiej** jest modernistyczna architektura, do której odwołuje się estetyka jej instalacji. Jej dzieła opierają się często na iluzji, kreują absurdalne, pozbawione funkcji przestrzenie. Praca prezentowana w galerii jest fragmentaryczną i uproszczoną repliką baru w Cieszynie, w której relacje przestrzenne tracą klarowność przez oddziaływanie lustrzanych refleksów. **Maciej Kurak** realizuje działania w przestrzeni zarówno prywatnej, jak i publicznej. Prace wykonuje najczęściej do konkretnego miejsca, wchodząc w dialog z przestrzenią, porusza różnorodne zagadnienia i problemy społeczne. Praca „2,5 m³ atmosfery artystycznej” jest ironicznym komentarzem wobec świata sztuki i jego komercjalizacji. Instalacja powstała na londyńskie targi Frieze, a tytułowy wymiar odpowiadał rozmiarom stoiska galerii, z którą współpracował artysta. „Artystyczna atmosfera” jest wdychana i wydychana przez widzów. Druga realizacja Kuraka „Koronka” została wykonana specjalnie na wystawę w Art Stations. Artysta we wnętrzu galerii stworzył ozdobny gzyms, sugerujący, że budynek jest starszy niż w rzeczywistości. Często automatycznie klasyfikujemy rzeczy stare jako ciekawsze i ważniejsze. Artysta igra z tym schematem myślenia poprzez dodanie pseudo-historycznej dekoracji. Temat pracy odnosi się do wszechobecnego w naszym kraju zamiłowania do historycznych rekonstrukcji i budowania nowej-starej architektury (przykładem może być Zamek Przemysła).

*

Wystawa poza podjęciem problemu zjawiska Poznańskiej Szkoły Instalacji, ma także na celu wskazanie wyjątkowego charakteru poznańskiego środowiska artystycznego i osobowości twórczych związanych z tutejszym Uniwersytetem Artystycznym. Poznańska uczelnia dzięki reformom prof. Jarosława Kozłowskiego przeprowadzonych w latach 80., które pozwoliły studentom na swobodny wybór pracowni, niezależnie od kierunku, do dziś pozostaje unikalnym w skali kraju modelem edukacji artystycznej i „inkubatorem” dla twórczych indywidualności.

PRZEDMIOT

plastyka, zajęcia artystyczne, godzina wychowawcza

ETAP EDUKACYJNY

Gimnazjum (zalecane przeprowadzanie lekcji z uczniami od drugiej klasy)

KOMENTARZ

- Scenariusz może być realizowany w dwóch wersjach:
 1. Po krótkim oprowadzaniu przez pracownika galerii uczniowie realizują zadania z kart pracy i wspólnie omawiają je z nauczycielem.
 2. Samodzielnie przeprowadzenie zajęć przez nauczyciela jako odrębna jednostka lekcyjna, wówczas należy wcześniej zapoznać się z materiałami o wystawie i przeprowadzić zajęcia wg scenariusza wraz z wyborem rodzaju warsztatów.
 - Warsztat dla uczniów może być realizowany poprzez karty pracy lub zadanie projektowo-warsztatowe.

CZAS TRWANIA : 90 minut

ZAGADNIENIA EDUKACYJNE

- Sztuka współczesna
- Kolekcja prywatna
- Instalacja
- Poznańska Szkoła Instalacja

KONSPEKT LEKCJI

➔ **Niezbędne materiały:** tekst edukacyjny opisujący wystawę, ołówki, kartki papieru, przygotowane elementy na warsztaty

➔ **Przed oprowadzeniem** po poszczególnych piętrach wystawy omówienie pojęcia instalacji, zwrócenie uwagi na podstawowe cechy tego rodzaju medium artystycznego, tj. związek z przestrzenią.

Instalacje artystyczne – to wieloelementowe realizacje artystyczne wykonywane w konkretnej przestrzeni czy w danym miejscu lub też konstruujące taką przestrzeń. Mogą być stałe lub czasowe. Wywodzą się one z rzeźby (ze względu na operowanie przestrzenią), asamblaży (zestawienia gotowych przedmiotów, aranżacji rzeźbiarskich zwracających uwagę na relację między przedmiotami), a także environment (autorskich przestrzeni) i związane są z rozwojem sztuki w II poł. XX w. Do tworzenia instalacji używa się wszelkich materiałów (np. przedmioty codziennego użytku) oraz mediów (dźwięk, wideo, internet, performance). Obecnie instalacje artystyczne umieszcza się często w pomieszczeniach wystawowych (galerie, muzea) bądź przestrzeni prywatnej czy publicznej.

Wprowadzeniu terminu instalacja towarzyszy krótkie omówienie prac znajdujących się na poziomie O galerii Art Stations. Obiekty Jana Berdyszaka, Jarosława Kozłowskiego, Izabelli Gustowskiej czy Antoniego Mikołajczaka stanowią przykład różnorodności użycia tego medium przez artystów

➔ Nauczyciel wprowadza termin **POZNAŃSKA SZKOŁA INSTALACJI** (w skrócie PSI) odnoszący się do artystów związanych z kręgiem Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu oraz tworzących instalacje. Posiłkując się tekstem edukacyjnym Fundacji należy przedstawić sylwetki kilku wybranych artystów oraz ich prac, przykładowo Piotr Kurka, Agata Michowska, Maciej Kurak i Wojciech Bąkowski.

➔ **Warsztat:** możliwe jest przeprowadzenie 2 rodzajów warsztatu. W obu przypadkach uczniowie dzielą się na grupy, w których realizują zadania umieszczone w kartach pracy. Po wykonaniu zadań następuje ich omówienie i podsumowanie z nauczycielem.

WARSZTAT 1

- Warsztat ma na celu pobudzenie wyobraźni i przełożenie usłyszanych na wystawie informacji o instalacji na działanie praktyczno-projektowe. Uczniowie mają za zadanie zaprojektowania własnej instalacji z różnego rodzaju wcześniej wybranych materiałów do konkretnego miejsca. Zadanie jest o tyle trudne, że zarówno materiały z których ma się składać praca jak i miejsce będą losowo wybrane. Celem jest zatem nie tylko złożenie w jedną pracę pozornie bezużytecznych i nie przystających materiałów i obiektów ale również powiązanie zaprojektowanej instalacji z miejscem, w której ma stanąć/ ma zostać pokazana.
- PRZYGOTOWANIE ¹: Nauczyciel przygotowuje dwie grupy kart do losowania. W pierwszej znajdują się nazwy różnorodnych materiałów (np. takie jak: szkło, drewno, telewizor, fotografia, krzesło, piasek, różne przedmioty domowego użytku i inne, jedna z kart jest pusta, jest to „karta szczęścia” dzięki której grupa może użyć dowolnie wymyślony materiał/przedmiot), które uczniowie będą mogli wykorzystać do zaprojektowania własnej instalacji. Uczniowie losują 5 kart. Druga grupa kart to nazwy miejsca, do których wymyślana przez uczniów „instalacja” ma być przeznaczona (tutaj należy wypełnić miejsca związane z przestrzenią Starego Browaru jak: Dziedziniec Sztuki, park Starego Browaru, Pasaż Starego Browaru, ul. Półwiejska). Uczniowie losują po jednej karcie.
- Uczniowie dzielą się na 3 osobowe grupy. Z wcześniej wylosowanych kart (5 z materiałami, z jakich ma być stworzony projekt oraz 1 kart z wylosowanym miejscem jego ekspozycji) tworzone są projekty instalacji. Służą do tego kartki, nożyczki, linijki i ołówki. Uczniowie mogą korzystać z dowolnej techniki: rysunku, kolażu, wycinanki lub składanego modelu.
- Po skończonej pracy wszystkie projekty są omawiane wraz z nauczycielem oraz utrwalana jest wiedzą związana z zagadnieniem instalacji.

¹ Istnieje możliwość skorzystania z kart przygotowanych przez Fundację, dostępnych w galerii

WARSZTAT 2

- Po wstępnym oprowadzeniu po wystawie i zapoznaniu się z najważniejszymi pracami i zagadnieniami uczniowie są dzieleni na grupy i wykonują samodzielnie zadania z otrzymanych kart pracy. Polegają one na zapamiętaniu i utrwaleniu wiedzy wyniesionej z obejrzanej wystawy. Po wykonaniu zadań następuje omówienie i podsumowanie spotkania z nauczycielem.